

Szabó Anikó¹, Papp József², Tokody Dániel³

A BIZTONSÁGI SZOLGÁLAT ŐRZÉSVÉDELMI OKTATÁSA A MÁV ZRT-NÉL

(SAFEGUARDING TRAINING OF SECURITY GUARDS BY HUNGARIAN RAILWAY)

Az élőerős biztonsági szolgálat őrzésvédelmi oktatása rendszeresen ismétlődő feladat, amelynek tematikáját időközönként érdemes és szükséges is felülvizsgálni. Az oktatási anyagok átdolgozásához hasznos lehet bepillantást nyerni egy olyan országos lefedettségű hazai nagyvállalat – a MÁV Zrt.- oktatási rendszerébe, ahol mind a személy- és vagyonőrök, mind a fegyveres biztonsági őrök alkalmazása megvalósul, ahol a tematika összeállításához számos utasítás nyújt alapot. Ennek ismertetése érdekében felsoroljuk, majd részletezzük azokat a belső utasításokat, amelyeken keresztül az oktatási anyagok tartalmi elemeinek összeállítása történik. Végül összehasonlítjuk, hogy a megismert őrzésbiztonsági oktatási rendszer hogyan illeszkedik más hasonló nagyságrendű vállalat oktatási rendszeréhez.

Kulcsszavak: személy- és vagyonőr, fegyveres biztonsági őr, őrzésbiztonság, őrzésvédelem, oktatás

Safeguarding training of the manpower security guards is a regularly repeating task, which syllabus is reviewed worth and require from time to time. During the revision of the training materials might have a look at the training system of a nationwide inland company like the Hungarian Railway where both security guards and armed security guards are employed where several orders ground for a scheme to the syllabus. Towards we list and specify those internal orders through is realised the composition of training materials. Finally we compare the knowed safeguarding training system to the similar companies like MÁV Co.

Keywords: security guard, armed security guard, security, safeguarding, training

BEVEZETÉS

A komplexumok, objektumok védelme számos részlemből felépülő összetett feladat. Az egyes részlemek gyengesége alapvető befolyással bír az egész rendszer hatékonyságára. A biztonsági rendszer egyik részfeladata megfelelő felkészítés tervezése és végrehajtása annak érdekében, hogy a magánbiztonsági tevékenységgel foglalkozó szakember-csoport a biztonsági kihívásoknak megfelelő képzettséggel rendelkezzen. [1] [2]

A publikáció célja a biztonsági szolgálat munkavállalóinak, a személy- és vagyonőröknek, és a fegyveres biztonsági őröknek a rendszeres, vállalaton belüli szakmai képzésének bemutatása egy nagyvállalaton keresztül, amely mintát mutat az őrszolgálat őrzésvédelmi oktatási rendszerének kidolgozásához, felülvizsgálatához.

¹ Óbudai Egyetem, doktorandusz, E-mail: aniko.szabo.bdi@gmail.com ORCID: 0000-0002-9780-8801

² Óbudai Egyetem, tanársegéd, E-mail: papp.jozsef@kvk.uni-obuda.hu ORCID: 0000-0002-1439-7024

³ Óbudai Egyetem, doktorandusz, E-mail: tokody.daniel@mav.hu ORCID: 0000-0002-9984-0434

A tanulmányhoz olyan hazai nagyvállalatot kerestünk, ami országos lefedettségű, ahol 1000 főnél több alkalmazottat foglalkoztatnak, és ahol jelentős ügyfélforgalom zajlik. Azért állapítottunk meg ilyen kritériumokat, mert ilyen esetben feltételezhető, hogy az adott vállalatnál az őrzésbiztonsági oktatások széleskörűen és alaposan kidolgozottak. A választás a MÁV-csoportra esett, mert a fenti kritériumokon túl az őrzésvédelmi szolgálatot a személy- és vagyonőrök mellett fegyveres biztonsági őrök is ellátnak az állam működése szempontjából kiemelkedően fontos infrastruktúra fenntartása, és működtetése biztosítása érdekében. Ezt követően nyolc olyan nagyvállalat őrzésbiztonsági oktatását állítottuk szembe a MÁV Zrt. gyakorlatával, ahol a vállalatok között szolgáltató és megrendelő, hazai és multinacionális környezet egyaránt megjelenik. Célunk ezzel az oktatási rendszerek összehasonlítása volt.

Egy háromrészes tanulmány második részeként a MÁV Zrt. Biztonsági Főigazgatóságával készített interjúkon, és az általuk betekintésre biztosított dokumentációkon keresztül feltárjuk az őrzésbiztonsági területükhöz kapcsolódó azon belső szabályzókat, melyek mentén az oktatási tematika készül annak érdekében, hogy a szakterület folyamatos, kellő mértékben részleteket érintő, gyakorlatorientált képzése megvalósulhasson.

A BELSŐ ŐRZÉSBIZTONSÁGI OKTATÁSOK FELÉPÍTÉSE

A MÁV Zrt. őrzésbiztonsági feladatait a Biztonsági Főigazgatóság Vagyonvédelmi és Portfólió Biztonság látja el. Feladatuk közé tartozik a vagyonvédelem, és az élőerős őrzésvédelem megszervezése, felügyelete, és ellenőrzése, a biztonságtechnikai eszközök összehangolt működtetése, valamint a feladatkörükbe tartozó beruházások koordinálása. Ennek keretében a MÁV Zrt.-nél az őrzési és védelmi tevékenységet személy- és vagyonőrök, és fegyveres biztonsági őrök látják el. A fegyveres biztonsági őrök MÁV alkalmazottként tevékenykednek, azonban a személy- és vagyonőrök a feladataikat szolgáltatás keretében a MÁV Zrt. közbeszerzési eljárásán nyertes cégeken keresztül végzik. [3] [4]

Az őrzésbiztonsággal, vagyonvédelemmel munkakörükből adódóan kapcsolatba kerülő személyi állomány, a területet irányító vezetők, és az ezen a területen tevékenykedő védelmi és biztonsági szakértők szakirányú végzettséggel rendelkeznek, a folyamatos szakmai fejlődés érdekében pedig időközönként belső oktatásokon vesznek részt, amelyek egy része kötelezően előírt, másik része önként választott.

A fegyveres biztonsági őrként elhelyezkedni szándékozók az egészségügyi és pszichológiai alkalmasság meglétének túl a szakmai előképzettség tekintetében előnyt élveznek a felvételi eljárás során, bár a képzettség nem alapkövetelmény. A szakmai előképzettség jelenthet személy- és vagyonőri végzettséget is, amely ugyan teljesen eltérő jogszabályokon nyugszik, mégis a feladatrendszer egy-egy ponton, bizonyos elvek mentén mutat párhuzamosságot, így a szakmai rálátást biztosíthatja a jelölt számára ezáltal könnyebbé válik a munkakörhöz köthető szakmai ismeretek megértése, a gyakorlati tudnivalók elsajátítása. A felvételt nyertek ezt követően a MÁV Zrt. belső képzésén vesznek részt. Az oktatásokat szakoktatók tartják, vagy külső cég célismeretekkel bíró alkalmazottjai által látják el. A képzés hatósági felügyelet bevonásával elméleti és gyakorlati vizsgával zárul. A vizsgán jogi ismeretekből, fegyverismeretből és önvédelmi ismeretekből kell számot adniuk a vizsgázóknak. Az elméleti ismereteiket és a gyakorlati úton elsajátított készségeiket később időszakosan vizsgabizottság

ellenőrzi. A vizsgabizottság előtt évente a lövészetet kell teljesíteni, kétévente pedig az elméleti ismereteket számonkérő vizsgát. Háromévenként egészségügyi, négyévenként pedig a pszichológiai alkalmasság vizsgálaton kell részt venni. A vizsgabizottság tagjai az őrséget működtető szervezet, és az őrséget felügyelő rendőr-főkapitányság képviselőiből tevődik össze. [5] [6] [7]

A személy- és vagyonőrök esetében olyan személy nyerhet felvételt a munkakörbe, aki vagyonőri igazolvánnyal rendelkezik, és a kiegészítő képzést sikeres, a felvételi eljárás pillanatában érvényes vizsgával zárta. A felvételi eljárás lefolytatását és az oktatásokat, a foglalkoztató cégek koordinálják a MÁV Zrt. által meghatározott feltételek mellett, az általuk biztosított oktatási anyagok felhasználásával. Az oktatási anyagok tartalma a következő fejezetben felsorolt belső dokumentációk alapján kerül összeállításra. [8] [9]

AZ ŐRZÉSBIZTONSÁGI OKTATÁSOK BELSŐ DOKUMENTÁCIÓI

Az általános vagyonvédelmi irányelvekről a MÁV Zrt. minden egyes alkalmazottja tudomást szerez a MÁV Értesítő alapján. Emellett e-learning oktatáson is részt vesznek a Vagyonvédelmi Utasításban foglaltakról. A MÁV Zrt.-vel szerződésben álló partnerek írásban kapják meg az utasításban foglaltakat a rájuk vonatkozó mértékben. A fegyveres biztonsági őrök esetén a MÁV alkalmazottak tartják az oktatást a hatósági felügyeletet ellátó Rendőrség mellett, míg a személy- és vagyonőrök részére a foglalkoztató vállalkozás végzi a vonatkozó törvények, a helyi őrutasítás, és a műszaki dokumentáció alapján. A speciális ismeretek átadását mindkét esetben a MÁV szakemberei végzik. A speciális ismeretek az üzemi területek veszélyességéhez, az alkalmazott egyedi vagyonvédelmi megoldások szakszerű alkalmazásához kötődnek. Az időszakos őrzésbiztonsági képzéseket mindkét őr esetében évente kétszer tartják, amelyek egymástól teljesen függetlenül zajlanak az eltérő törvényi háttér miatt. Az elhangzott ismeretek megértését, elsajátítását az őr aláírásával igazolja az oktatási jegyzőkönyvben. [10]

Az egyes dokumentációk célja, hogy a biztonsági szolgálat a benne foglaltak alkalmazásával el tudja látni az őrzésvédelmi feladatait, illetve az egyes feladatok kikényszeríthetővé, és ellenőrizhetővé váljanak. Az 1. táblázat tartalmazza a MÁV Zrt.-nél a képzések alapját képező belső dokumentációkat, melyek részletezésre is kerülnek. Több utasítás mindkét őrre vonatkozik, és vannak olyanok, amelyek a jogszabályi környezet alapján eltérőek. Ilyen például a fegyveres őr őrségutasítása. A vagyonvédelmi és a helyi végrehajtási utasítás alapvetően nincs kapcsolatban a fegyveres biztonsági őr munkakörével, azonban mint MÁV alkalmazottnak, ismernie kell a benne foglaltakat. Emellett közvetve találkozhat a szabályzatban foglaltakkal a járőrútvonala kapcsán. Ilyen eset lehet például, amikor a járőrútvonala az üzemi területre a közforgalom számára megnyitott területen halad át. A személy-és vagyonőr feladatkörét közvetlenül az őrutasítás szabályozza a helyi végrehajtási utasítás alapján, a fegyveres őrét pedig az őrségutasítás és az őrutasítás. A két őrutasítás tartalma a vonatkozó jogszabályok és az abból adódó feladatok, jogosultságok, követelmények miatt azonban eltérő. A többi utasítás nem kötődik szorosan az őrzésvédelmi feladatokhoz, azonban a munkakör betöltéséhez alapvetően szükségesek. [11]

Belső dokumentációk	
Személy- és vagyonőr	Fegyveres Biztonsági Őr
Oktatási utasítás	
Etikai kódex	
Vasútszakmai, forgalmi- és vasúttechnológiai ismeretek	
Technikai eszközök ismerete	
Munka- és tűzvédelmi utasítás	
Vagyonvédelmi utasítás	(Vagyonvédelmi utasítás)
Vagyonvédelmi helyi végrehajtási utasítás	(Vagyonvédelmi helyi végrehajtási utasítás)
Műszaki dokumentáció	Őrségutasítás
Őrutasítás	Őrutasítás

1. táblázat: A MÁV Zrt. belső dokumentációi a személy- és vagyonőr, és a fegyveres biztonsági őr munkakörhöz kapcsolódó őrzésvédelmi oktatásokhoz (saját szerkesztés)

Oktatási utasítás

Az utasítás célja, hogy meghatározza a MÁV Zrt. vasúti szakmai képzéseit, időszakos oktatásokat, eseti oktatásokat, és az ezekkel kapcsolatos vizsgáztatások előírásait. Ennek keretében szól az oktatások formáiról, követelményeiről, a lebonyolításuk rendjéről. A utasítás tartalmazza. Az utasítás számos területet érint, a vagyonvédelmi oktatás mellett itt szerepel a munkavédelmi, a tűzvédelmi, az informatikai biztonsági és titokvédelmi vagy az etikai és a közlekedésvédelmi oktatás is.

Az oktatási utasítás a MÁV csoport és így a MÁV Zrt. minden egyes munkavállalóját érinti. Az újfelveleles dolgozóknak oktatást kell tartani 1 óra időtartamban a munkába állásuk előtt. Mivel a fegyveres biztonsági őrök a MÁV Zrt. alkalmazottjai, jelen utasításban foglaltak számukra is kötelező érvényűek.

Az őrzésvédelmi szolgáltatást nyújtó cégek kivonatként ismerik meg és használják fel a személy- és vagyonőröket érintő oktatásaik során. Az utasítás rájuk vonatkozó előírásai a Műszaki dokumentációban és az Őrutasításban találhatóak.

Etikai kódex

Az etikai oktatást a MÁV Etikai Kódexe alapján végzik. Az oktatást a munkavállalói jogkört gyakorló vagy a megbízottja tartja. Az Etikai Kódex célja, hogy a MÁV Zrt. alkalmazottai, szerződött partnerei az elvárt etikai irányelvek alapján lássák el a feladataikat, bizonytalan helyzetben iránymutatóként szolgáljon úgy a munkavégzés során, mint a magánéletben. Az Etikai Kódex ezért magatartási szabályok és viselkedési normák gyűjteménye. Ezek alapján elvárja például, hogy a munkavállaló a munkaidejét a munkahelyi feladatainak ellátásával töltsse, folyamatosan fejlessze a szaktudását.

Kiemelt értéként jelenik meg a biztonság, amely a MÁV Zrt. egyik legstabilabb értéke, az információvédelem, az összeférhetetlenség elkerülése, a korrupcióval szembeni fellépés, a környezettudatos működés, illetve az egyenlő bánásmód követelménye. [12]

Vasútszakmai, forgalmi és vasúttechnológiai ismeretek

A vagyonvédelmi tevékenységgel megbízott vállalkozó vagyonőreinek és a fegyveres biztonsági őröknek az oktatási utasítás előírja, hogy vasúti ismeretekre vonatkozó oktatáson kell részt venniük.

A MÁV szakemberei olyan speciális ismereteket is átadnak, amelyek kifejezetten az üzemi területek veszélyességére, az alkalmazott egyedi vagyonvédelmi megoldásokra, eljárások szakszerű alkalmazására vonatkoznak. Ezek az ismeretek kitérnek például a speciális kocsitípusokra, a pályavasúti szerkezetekre, építményekre, zárokra. Ezen ismereteket kiegészítve tart felkészítést a MÁV részéről balesetvizsgáló szakember a veszélyes árukkal, a forgalmi ismeretekkel kapcsolatosan a vagyonvédelmi feladatok ellátásához szükséges mértékben.

Technikai eszközök ismerete

A MÁV Zrt. létesítményeiben elektronikai vagyonvédelmi eszközök üzemelnek. Ilyen rendszerek a riasztórendszer, a videó megfigyelő rendszer, és a beléptető rendszer. Ezeket az eszközöket a munkakörhöz kapcsolódóan előírászerűen kell tudni használni, és jelzés esetén ismerni kell a követendő eljárást, ezért ezzel kapcsolatosan külön felkészítésen kell részt venni az őrszolgálat tagjainak.

A MÁV Zrt. GPS alapú segélyhívó és járóellenőrző rendszert működtet, melynek célja, a biztonsági szolgálat védelme, hatékonyságának növelése, és a gyors reagálás elősegítése. Az eszköz használatával kapcsolatos teendőket, feladatokat ugyancsak oktatni szükséges az őrszolgálat részére.

Munka és tűzvédelmi utasítás

A munka- és tűzvédelmi oktatás alapja a MÁV Zrt. által kiadott belső munkavédelmi és tűzvédelmi szabályzat. Ennek kapcsán a helyi sajátosságokat is figyelembe véve ismertetik azokat a törvényi előírásokat, amelyek a munkavállaló tevékenységi körével összefüggésben állnak. Az oktatótízt emellett ismerteti a munkakörhöz köthető üzembiztonsági veszélyeket, illetve azokat az intézkedéseket, és értesítéseket, amelyeket balesetek esetén vagy veszély észlelése esetén szükséges megtenni.

A felkészítés tartalma kiterjed központi és területi igazgatóságok által kiadott üzem-, tűz-, veszélyes áru-, és vagyonbiztonsági tájékoztatóra is. Emellett üzembiztonsági értékeléseket tesznek a veszélyes áru ellenőrizetlen szabadba jutása esetén teendő intézkedésekről, helyi ellenőrzések tapasztalatairól, és megállapításairól.

Vagyonvédelmi utasítás – Vagyonvédelmi helyi végrehajtási utasítás

A vagyonvédelmi utasítás célja, hogy támogassa a MÁV Zrt. zavartalan működését, megelőzze a vagyoni jellegű károkat, és a már bekövetkezett károkat enyhítse. Ennek érdekében az utasítás meghatározza a szervezetekre, személyekre vonatkozó felelősségi köröket, a vagyonvédelem feltételeit a személyekre, tárgyakra, szervezési feladatokra vonatkozóan. Emellett leírja az

ellenőrzések és az információátadás folyamatát, valamint az események során szükséges teendőket is. A vagyonvédelmi utasítás minden egyes MÁV munkavállalóra vonatkozik, a vagyonvédelmi helyi végrehajtási utasítás azonban csak az érintett létesítményt használó alkalmazottakra.

Az utasítás részletezi az élőerős őrzés követelményeit is. Kitér a terület, azok építményei és az ott elhelyezett vagyontárgyak őrzésére, a be- és kiléptetés feladataira, a kulcskezelésre, a személy-, áru-, jármű-, anyagforgalom ellenőrzésére, a biztonságtechnikai rendszerek használatára, felügyeletére, a belső rendre vonatkozó előírásokra, és a rendkívüli események során követendő teendőkre.

Az adott létesítményt használó szervezet vezetőjeként kiadott vagyonvédelmi helyi végrehajtási utasítás a MÁV Zrt. és azon belül az adott objektum (állomás, telephely, stb.) vagyonvédelmi követelményrendszerét, felelősségét, és védelmi intézkedéseit határozza meg. A vagyonvédelmi utasításon alapulva az adott objektumot, létesítményt részletesen körülírja, megnevezi helyi sajátosságokat, eljárásokat. Az ebben foglalt biztonsági szabályokat az objektum területére belépő minden egyes személynek a rá vonatkozó mértékben ismernie kell. A személy- és vagyonőrök feladatellátását alapvetően szabályozza, szolgálatuk ellátása ezen utasításokon alapul. Mivel a fegyveres biztonsági őrök a MÁV Zrt. alkalmazottai, mint munkavállalókra, rájuk is érvényesek az utasításban foglaltak. A feladatkörüket azonban csak érintőlegesen szabályozza. [13]

Műszaki dokumentáció

A Műszaki dokumentáció vagyonőri fejezete azon vagyonvédelmi szolgáltatást nyújtó vállalkozások részére készül, akik a MÁV Zrt.-vel szerződéses jogviszonyban állnak. E dokumentációban fogalmazza meg a megrendelő a vagyonvédelmi szolgáltatást nyújtó szolgáltatóval szemben támasztott szakmai követelményeket az őrzés-védelmi tevékenység kapcsán. A műszaki dokumentáció alapját a vagyonvédelmi utasítás, az oktatási utasítás, és az etikai kódex adja.

A dokumentáció leírja, hogy a szolgálati helyen csak olyan őr állhat, aki ismeri az adott szolgálati helyre vonatkozó általános és speciális szakmai követelményeket, illetve kellő helyismerettel rendelkezik a védendő területet illetően. Csak olyan személy- és vagyonőr foglalkoztatható, aki egészségügyileg alkalmas a feladata ellátására, aki a tevékenység helye és jellege szerint szükséges általános és speciális munkavédelmi ismeretekből igazolt oktatásban részesült, és aki a vagyonvédelmi törvény szerint személy és vagyonvédelmi tevékenységet végezhet. A vagyonőri szolgáltatási tevékenység mellett a személy- és vagyonőröknek egyéb ismeretekre is szüksége lehet, mint pl. a liftből mentés, a tűzjelző központ kezelésére vonatkozó ismeretek. Ezekről a kiegészítő tevékenységekről ugyancsak oktatásban kell részesíteni az illetékes őröket, melyhez a szakmai területet érintő utasításokat és dokumentációkat a MÁV Zrt. átadja a vállalkozó részére.

A MÁV Zrt. ISO 9001, ISO 14001, és NATO AQAP minőségirányítási rendszert működtet. Ennek keretében a MÁV Zrt. a műszaki dokumentációban egy olyan szempontrendszert rögzít, amely a vagyonvédelmi szolgáltatás megfelelő minőségét hivatott ellenőrizni. Kidolgozta az

Egyesített Teljesítmény Mutatókat (ETM), ami az ellenőrzés mérhető értékelését valósítja meg. Az ETM 4 alapvető pontból áll:

- Szerződések kezelése
- Személyzet
- Szolgáltatás
- Ellenőrzés

Az ETM a szolgáltatás számos pontjára kiterjed, közülük azonban azokat emeljük ki amelyek kapcsolatba hozhatók a személy- és vagyonőrök elméleti és gyakorlati tudásával, az oktatás minőségével.

A szerződések kezelése tekintetében a MÁV Zrt. ellenőrzi, hogy a szerződésben foglalt követelmények, kötelezettségek teljesültek-e megrendelői és szolgáltatói részről, különös tekintettel a szerződésben és az őrutasításban foglaltakra. Cél, hogy a szolgáltatás minőségével szemben megfogalmazott panaszok száma minimális legyen és a megrendelő által megfogalmazott problémák, igények rövid időn belül hatékonyan megoldódjanak. Ennek érdekében közös helyszíni szemléket tesznek, és áttekintik a vonatkozó jegyzőkönyveket, eseménynaplókat.

A személyzet tekintetében cél, hogy az egyes szolgálati helyeken a lehető legalacsonyabb legyen a fluktuáció, az őr a feladatát ápolts külsővel a rendszeresített, kifogástalan állapotú formaruházatban lássa el. Magatartása legyen együttműködő, ugyanakkor a szolgáltatás-centrikusan viselkedjen a MÁV Zrt. alkalmazottjaival, partnereivel szemben.

A szolgáltatás keretében a MÁV Zrt. ellenőrzi, hogy csak olyan személyek teljesítsenek szolgálatot, akik teljes körű ismeretekkel rendelkezzenek, gyakorlatilag is felkészültek a feladatellátásra a napi munkavégzés, és a rendkívüli események kezelése kapcsán. Ennek során pedig alkalmazzák az őrutasításban meghatározott okmányokat, azokat az előírásoknak megfelelően naprakészen kell, hogy vezessék.

Az ellenőrzési tevékenység elsősorban a szerződésnek és az őrutasításnak való megfelelést biztosítja véletlenszerű és tervezett formában. A szolgáltatási tevékenységet mind a megrendelő, mind a szolgáltató, mind pedig a hatóság ellenőrzi, annak érdekében, hogy a tevékenység színvonala folyamatosan biztosított, illetve növelhető legyen.

Őrutasítás – személy- és vagyonőr

A személy- és vagyonőrök számára meghatározott őrutasítás célja az őrszolgálati hely részletes meghatározása a védendő objektumhoz kapcsolódó feladatok és a rendkívüli események helyspecifikus teendőinek rögzítése, a felelősségi viszonyok meghatározása, illetve a személyi, időbeli és területi hatály megadása az őrszolgálat számára közérthetően, tömören, egységes szerkezetbe foglalva. [11]

Ennek érdekében az őrutasítás rögzíti a megrendelő és a szolgáltató pontos adatait, meghatározza a felállítási helyet, és a mozgáskörzetet. A mozgáskörzet megadása során a védendő területet részletesen körbeírja, és a terület sajátosságait is megnevezi. Meghatározza a szolgálati időt, a váltások rendjét, az őrzés jellegét, folytonosságát váltásonként, és az egyes váltások idejét órára pontosan.

Emellett az őrutasítás pontosan leírja, hogy hogyan kell vezetni a járőrútvonalat a járőrkönyvben, illetve milyen dokumentumok és nyomtatványok vannak használatban az adott őrhelyen, és azokat hogyan kell vezetni, melyek azok a sarkalatos pontok, amelyekre feltétlenül ügyelni kell a kitöltésnél.

Az őrutasítás leírja a konkrét feladatokat is a beléptetésről, csomag-, és gépjármű-átvizsgálásról, kulcskezelésről, az épületek nyitásáról-zárásáról, a szolgálati helyen rendszeresített technikai eszközök rendeltetésszerű használatáról, a napi szokásos rutinfeladatokról. [14]

Őrségutasítás és őrutasítás – fegyveres biztonsági őr

A fegyveres biztonsági őrség őrségutasítása az objektum, a létesítmény, szállítmány vagy tevékenység őrzésére vonatkozó szabályokat tartalmazza, illetve a szolgálat ellátásának módját írja le. Itt szerepelnek a létszámra, őrségekre, fegyverzetre vonatkozó adatok, a védendő korridorvonalak, infrastruktúra elemek, mint például a kábelek, váltók, hidak pontos meghatározása, sajátosságuk ismertetése. Az őrutasítás az őrhelyre vonatkozó őrzésvédelmi feladatokat részletezi, konkrét feladatokat határoz meg az őrségutasítás mellékleteként. Az őrségutasítást, és az őrutasítást határozattal a Rendőrség hagyja jóvá. [15]

AZ ŐRZÉSBIZTONSÁGI BELSŐ OKTATÁSOK HAZAI GYAKORLATA

A MÁV Zrt. szakembereivel folytatott interjúkon kívül a megrendelői, és a szolgáltatói vonalon nyolc állami és magán szervezetet kerestünk meg, annak érdekében, hogy összehasonlítási alapot teremtsünk a MÁV Zrt. oktatási rendszeréhez. A biztonsági szakemberekkel, és felsővezetőkkel folytatott elbeszélgetések során a személy- és vagyonőrök és a fegyveres biztonsági őrök vállalaton belüli képzésének rendszeréről érdeklődtünk.

A nyolc szervezet közül két állami intézmény, és hat magánvállalkozás szerepelt. A magán cégek közül kettő hazai, négy pedig nemzetközi háttérű vállalat. Az őrzésvédelmi szolgáltatást négyen megrendelik, négyen pedig a szolgáltatói oldalon tevékenykednek. Mindkét állami vállalat saját alkalmazottként foglalkoztat fegyveres biztonsági őröket is.

Ezekből az interjúinkból kiderül, hogy a személy- és vagyonőrök rendszeres belső oktatásait, egyedi képzésüket a szolgáltató cég végzi el a megrendelői igények alapján. Bár a szolgáltatók törekednek arra, hogy az évente kétszer megtartott oktatások munkaidőben történjenek, döntően mégis az őrök szabadidejében valósul meg. Ennek oka az óradíjban történő foglalkoztatás, és a szolgáltatási díjak alacsony szinten tartása. Ezzel szemben a fegyveres biztonsági őrök oktatása munkaidőben zajlik a foglalkoztatási forma eltérő volta miatt.

Az oktatás témája a jogi szabályozások alkalmazása az üzemeltetés és rendkívüli esetek kapcsán, az esetleges problémás esetek megvitatása elméletben. A gyakorlati elsajátítás azonban elenyésző az oktatásra fordított idő rövideje miatt a vagyonőrök tekintetében. A fegyveres őrök oktatási tematikája azonban gyakorlati elemeket is tartalmaz az eltérő jogi szabályozás miatt, amely alapvetően a törvény által meghatározott vizsgatárgyak köré épül, mint például az önvédelem, vagy a fegyverismeret.

Az oktatásról jegyzőkönyv készül, amiben az résztvevők az aláírásukkal igazolják, hogy az ismereteket, gyakorlati tudnivalókat elsajátították. Az oktatási folyamat ezzel véget is ér. A tudás tényleges elsajátítását azonban általában nem, vagy csak szűrőpróbaszerűen ellenőrzik az idő, a befektetendő energia és anyagi ráfordítás hiányában. A fegyveres biztonsági őrök ugyancsak jegyzőkönyvben igazolják az oktatáson való részvételüket, ők azonban a rájuk vonatkozó törvény értelmében hatósági vizsgát is kötelesek tenni a megadott témaköröket illetően. Az őrzésvédelmi ismeretekből azonban itt sincs ellenőrzés a személy- és vagyonőrökhöz hasonlóan.

Az interjú során minden egyes alany esetében rákérdeztünk arra, hogy tudatában van-e annak, hogy ez a folyamat hiányos, nincs visszacsatolás arról, hogy az őrök valóban birtokában vannak az elvárt ismeretanyagoknak, és különösen arról, hogy képesek-e ezt a valóságban is alkalmazni, különösen rutinszerűen. Minden megkérdezett tisztában volt ennek a folyamatnak a következményével, vagyis hogy az elvárt minőség így kétséges, nem garantálható. A személy- és vagyonőrök tekintetében szándékukban állna változtatni a jelenlegi gyakorlaton, de a gazdasági körülmények miatt ez elmondásuk szerint nem valósítható meg.

Ennek a folyamatnak az oka sokrétű és összetett. Oka például a munkaerőhiány a területen, az őrök alacsony órabérei, a költségek lefaragása a szolgáltatás minőségének kárára, az őrök bejelentési kötelezettségeinek elmulasztása, így a szabadságok, és táppénz kiadásának megtagadása. Ezeket az okokat több hazai publikáció is említi, mi azonban inkább kiemelnénk azt az alapgondolatot, amely ennek a folyamatnak, az ehhez tartozó gondolkodásmódnak a forrását képezheti.

Általános hozzáállás az emberek részéről, hogy ha nincs esemény, nincs probléma. Vagyis ha nincs probléma, alacsonyabb biztonsági szint, kevesebb gazdasági- és energiabefektetés is elegendő. Figyelmen kívül hagyják, hogy az abszolút biztonság, és a minden veszélytől mentes állapot nem létezik, másrészt erre az állapotra való törekvés is feltételezésen alapul, mely szolgáltatás mindig együtt jár valamekkora kockázattal. De hogy mekkora ez a kockázat, - a biztonság, és a veszélyeztetettség aránya-, az minden elemzés ellenére is nagyfokú szubjektív elemet tartalmaz. Ez a folyamat pedig az objektív értékítéletet megnehezíti, a komplex biztonsági rendszer kidolgozásánál ezért könnyen faragják negatív irányba a költségeket. Hogy a biztonsági rendszer, és ennek élőerős ága milyen minőségben látja el a feladatát, arra majd jóval később, a gyakorlat folyamán derül fény. Ezzel szemben, paradox módon elvárt, hogy a biztonsági védelmi rendszer folyamatosan, magas minőségben ellássa a feladatát, folyamatosan rendelkezésre álljon. Ez az elvárás technikai szinten viszonylag könnyen megközelíthető egy rendszeres és alapos karbantartással, gyors hibaelhárítással, de a biztonsági védelmi rendszer humán oldala ennél jóval hullámzóbb képet mutat. Ez a rendszer leggyengébb láncszeme, amelyre azonban szükség van, még akkor is, ha kiszámíthatatlanságot hordoz magában. [16] [17] [18] [19] [20] [21]

KÖVETKEZTETÉSEK

A publikációban bemutattuk a MÁV Zrt. Biztonsági Főigazgatóságával készített interjúkon keresztül az őrzésvédelmi területükhöz kapcsolódó oktatási rendszert a személy- és vagyonőrökre és a fegyveres biztonsági őrökre vonatkoztatva, majd ismertetésre kerültek azok

a belső dokumentációkat, amelyek alapján a rendszeres őrzésbiztonsági képzéseket összeállítják.

A nyolc szervezettel készített interjúk, a MÁV Zrt.-nél alkalmazott oktatási rendszer és a Magyarországon tevékenykedő szolgáltatói vagy megrendelői vállalatok oktatási rendszereinek elemző összehasonlítása igazolta várakozásainkat.

Az információkat összegezve, és összehasonlítva megállapítható, hogy a MÁV Zrt.-nél a belső oktatáshoz használt dokumentációk kellően széleskörűek, azok mindegyike részletesen kidolgozott, különös tekintettel az őrzésbiztonsági vonatkozású szakmai anyagokra, amelyek az örök tudásának szintentartásához, fejlesztéséhez nélkülözhetetlenek. Ugyanakkor az ismeretek ellenőrzése a hazai általános gyakorlathoz hasonló a MÁV Zrt.-nél is. Ennek gyakorlata során pedig a szolgáltató cég látja el a személy- és vagyonőrök oktatását. Az oktatáshoz használt tudásanyagot a megrendelő MÁV Zrt. biztosítja, és ellenőrzi az oktatások meglétét az oktatási jegyzőkönyvek alapján. A fegyveres biztonsági örök őrzésbiztonsági oktatását a MÁV Zrt. végzi, melyről ugyancsak jegyzőkönyv készül. Az ismeretek ellenőrzése mindkét esetben szűrőpróbaszerű, mely előre tervezetten zajlik.

Minden megkérdezett hazai szervezet esetében megoldás lehetne, ha a biztonsági területen tevékenykedni kívánókat előzetes valós szűrésnek vetnék alá, ahol tényleges alkalmassági vizsgálaton vennének részt, ahol figyelmet szentelnének a kompetenciáik megismerésére is, például a leendő örök van-e elfogadható szintű ismerete és gyakorlata a számítógépet kezelni. Ezt követően a megállapított szintet teljesítők körében elérni, hogy önszántukból hajlandóak és képesek legyenek önmagukat képezni. Számukra rendszeres belső képzéseket szervezni az előírtakon túl, amelyen a részvétel munkaidőben biztosított. Ehhez azonban számos olyan központi rendszerelem támogatása szükséges még, amelynek segítségével emberileg, szakmailag, és anyagilag megbecsült alkalmazottakká válnak. Ilyen pl. a bejelentett munkaviszony, a táppénz és szabadság lehetősége, a képzések munkaidőben történő lebonyolítása, és még számos egyéb tényező. [16] [22]

A MÁV Zrt. esetében rendkívül hasznos lenne, ha az ismeretek elsajátításának színvonala értékelésre kerülne, hiszen ez visszajelzés lenne mind a megrendelő, mind a szolgáltató felé. A szűrőpróbaszerű ellenőrzések kiegészítéseként érdemes lenne az ellenőrzési folyamatot e-learning tananyaggal és ehhez kapcsolódó elektronikus vizsgáztatási rendszerrel kiegészíteni, amely egyidőben minden ör számára távolról elérhető lenne. Az e-learning tananyag nemcsak a féléves ismétlő oktatások keretében tehetne jó szolgálatot, hanem például a szolgálatátadás keretében is lehetne alkalmazni. [23] [24]

A MÁV Zrt. rendkívül alapos és szerteágazó oktatási rendszerében egyébként létezik e-learning oktatási forma a saját munkavállalói tekintetében, érdemes lehet ezért átgondolni, hogy hogyan lehet ezt az oktatási formát kiterjeszteni a külsős munkavállalókra. Mivel a MÁV Zrt. országos lefedettségű, az elektronikus rendszert több körben, prioritásokkal bevezetve lehetne megvalósítani. Elsőként azokra a területekre fókuszálva, ahol kiemelt értéket őriznek, vagy fokozott ügyfélforgalom zajlik. A kidolgozandó elektronikus tananyagba be lehetne építeni intézkedéstaktikai videókat, esetleírásokat, könnyen érthető jogszabályi magyarázatokat példákkal alátámasztva. Ennek keretében egy olyan intelligens alkalmazás támogathatná a

MÁV Zrt. őrzésbiztonsági munkavégzést, amely folyamatosan a vezetői igények mellett az örök igényeihez, tudásszintjéhez is igazodik, azokra azonnal képes reagálni.

Egy stratégiai terv főleg a hosszú távú stratégiai célok kijelöléséről szól, amellyel meghatározzák a jövőben elérni kívánt állapotot/helyzetet illetve az ehhez szükséges haladás irányát. Stratégiai tervezést minden gazdasági tevékenységet folytató szervezetnek folytatnia kell a tudatos jövőtervezés érdekében. Az oktatás- felkészítés pedig a részét kell, hogy képezze e stratégiai tervezésnek. [25]

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A publikáció alapjául szolgáló kutatás a „Integrált Intelligens Vasútfelügyeleti Rendszer kifejlesztése” című projekt keretében zajlott. (Pályázati azonosító: GINOP-2.2.1-15-2017-00098)

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] BODRÁCSKA Gy. – BEREK T.: Megelőző intézkedések szerepe a komplex vagyonvédelem területén, építőipari beruházások során, Hadmérnök, V. évf.1. szám, 2010. március, 17-23. o. www.hadmernok.hu/2010_1_bodracska_berekt.php
- [2] CSEGE Gy.: Az élőerős őrzésvédelem továbbképzésének, fejlesztésének lehetőségei a 21. századi biztonsági kockázatok tükrében, Doktori értekezés, Budapest, 2017 [http://bdi.uni-obuda.hu/sites/default/files/Doktori_\(PhD\)_ertekezes_-_Csege_Gyula.pdf](http://bdi.uni-obuda.hu/sites/default/files/Doktori_(PhD)_ertekezes_-_Csege_Gyula.pdf)
- [3] A MÁV Zrt. Működési és Szervezeti Szabályzata I. kötet Általános adatok és rendelkezések, 01.01.2017, Letöltve: 2018.02.14 <https://www.mavcsoport.hu/sites/default/files/upload/page/mszsz170101.pdf>
- [4] A MÁV Zrt. honlapja Letöltve: 2018.08.01., <https://www.mavcsoport.hu/mav-csoport/bemutatkozas>
- [5] 20/2013. (V. 28.) BM rendelet a belügyminiszter ágazatába tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint egyes, szakmai és vizsgakövetelmények kiadásáról szóló miniszteri rendeletek hatályon kívül helyezéséről
- [6] 27/1998. (VI. 10.) BM rendelet a fegyveres biztonsági őrseg Működési és Szolgálati Szabályzatának kiadásáról
- [7] KRAUZER E.: Intézkedéstaktika Személy-, és vagyonőrök, valamint Fegyveres biztonsági őrök részére, PRO-SEC Kiadó, Budapest, 2012, ISBN: 978-963-86022-9-9
- [8] 2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól
- [9] 2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról
- [10] Interjú a MÁV Zrt. Biztonsági Főigazgatóság Vagyonvédelmi és Portfólió Biztonság munkatársával Az interjú időszaka: 2018. február – 2018. május

- [11] BEREK T. - BODRÁCSKA Gy.: Az élőerős őrzés az objektumvédelem építőipari ágazatában, Hadmérnök, V. évf. 4. szám - 2010. december, 38-49. o. http://www.hadmernok.hu/2010_4_berek_bodracska.php
- [12] MÁV Etikai Kódex, 2015.03.30, Letöltve: 2018.08.14 https://www.mavcsoport.hu/sites/default/files/upload/page/etikai_kodex_2013.pdf
- [13] 93/2017. (XII.22 MÁV Ért. 32.) VIG számú vezérigazgatói utasítás a MÁV Zrt. vagyónvédelméről
- [14] SZABÓ A.: A szabályzatok szerepe az objektumok őrzés-védelmében, Műszaki Katonai Közlöny, XXVII. évf. 1. szám – 2017, 2-15. o. http://hkk.archiv.uni-nke.hu/downloads/kiadvanyok/mkk.uni-nke.hu/PDF_2017_1sz/000_Tartalomjegyzek%202017-1.pdf
- [15] 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról
- [16] TEKE A: A mindennapok biztonságszemlélete és a biztonságszolgáltatás, Szakmai Szemle, 2013. 3. szám, 97-113 o. http://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2013_3_szam.pdf
- [17] BEREK L. – BEREK T. – BEREK L.: Személy- és Vagyonbiztonság, ÓE BGK, Budapest, 2016
- [18] CHRISTIÁN L.: Személy-és Vagyonvédelem, Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2014
- [19] JÁVOR E.: Fésületlen gondolatok a biztonságról, Nemzetbiztonsági Szemle, II. évf. 3. szám – 2014, 61-87 o. https://folyoiratok.uni-nke.hu/document/nkeszolgaltato-uni-nke-hu/dr_-javor-endre-fesuletlen-gondolatok-a-biztonsagrol.original.pdf
- [20] FIALKA Gy.: A magánbiztonság helyzete és lehetőségei 2012-ben, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Periodika, XI. kötet, 2012, <http://www.pecshor.hu/periodika/XIII/fialka.pdf>
- [21] HORVÁTH E., PAPP J.: Elektronikus vagyónvédelmi projekt tevékenység a Budapesti Műszaki Főiskola keretein belül, A tudomány iskolája a Kandóban 2007, II. tudományos szimpózium. Konferencia helye, ideje: Budapest, Magyarország, 2007.
- [22] SCHÜLLER A.: Az emberi tényező vizsgálata az információbiztonság, a személy-és vagyónvédelem, valamint az épületkiürítés területén, Doktori értekezés, Budapest, 2015 http://miau.gau.hu/miau/citations/schuller_atala.pdf
- [23] TOKODY D., MEZEI J.: Creating Smart, Sustainable and Safe Cities, SISY 2017 IEEE 15th International Symposium on Intelligent Systems and Informatics, Subotica, Serbia, 2017
- [24] FORGÓ S., HAUSER Z., KIS-TÓTH L.: Tanulás tér -és időkorlátok nélkül, Iskolakultúra, 2004, http://epa.oszk.hu/00000/00011/00088/pdf/iskolakultura_EPA00011_2004_12_123-139.pdf
- [25] SZAKALI M., SZŰCS E.: Védelmi tervezési modellek kialakulása és fejlődése, Hadmérnök 12. évf. 1. szám – 2017. március 24-40. o., http://www.hadmernok.hu/171_03_szakali.pdf